

[Η αναγνωστική αποχή και η τηλεόραση]

Σύμφωνα με πρόσφατη έρευνα της ευρωπαϊκής στατιστικής υπηρεσίας, το ποσοστό των Ευρωπαίων, που δήλωσαν ότι κατά τον προηγούμενο χρόνο δεν είχαν ανοίξει βιβλίο, ήταν αρκετά μεγάλο, σε χώρες, όμως, όπως η Ελλάδα, η Ισπανία και η Πορτογαλία, ήταν κατά πολύ υψηλότερο. Αντίθετα, **η αναγνωστική αποχή** είναι εξαιρετικά χαμηλή στη Σουηδία, τη Φιλανδία και τη Βρετανία.

Πώς θα μπορούσε άραγε **να ερμηνευτεί** η αναγνωστική μας «ανορεξία»; Σύμφωνα με μια ερασιτεχνική, αλλά ευρείας αποδοχής, ερμηνεία, οι κάτοικοι της «ωραιότερης χώρας του κόσμου» δεν έχουν λόγους να κλειστούν στους τέσσερις τοίχους, για να διαβάσουν, όταν η αγαθή μοίρα τους επιτρέπει να περιφέρονται ηλιόλουστοι τουλάχιστον τρεις από τις τέσσερις εποχές του έτους, ενώ οι Βόρειοι διαβάζουν, αφού οι κλιματολογικές συνθήκες το επιβάλλουν. Το άλλοθι είναι έξυπνο, αλλά, μολονότι εξηγεί γιατί «απέχουμε από ογκώδεις τόμους», δεν εξηγεί γιατί, σύμφωνα με την ίδια έρευνα, μόνο το ένα πέμπτο διαβάζει συχνά εφημερίδες, που ασφαλώς απαιτούν λιγότερο χρόνο και διαβάζονται σε καθημερινή βάση σε αντιδιαστολή με τα τρία τέταρτα των Φιλανδών και των Σουηδών και των Γερμανών.

Η πραγματική εξήγηση, σύμφωνα με έναν Ελβετό αναλυτή, έχει μεγάλο **ιστορικό βάθος**. Ενώ μέχρι το τέλος περίπου του δέκατου πέμπτου αιώνα οι αναλφάβητοι ήταν ισομερώς κατανεμημένοι στην Ευρώπη, στη συνέχεια δρομολογήθηκαν **σημαντικές διαφοροποιήσεις**, δεδομένου ότι οι χώρες του βόρειου και βορειοδυτικού ευρωπαϊκού τόξου προσχώρησαν στη Θρησκευτική Μεταρρύθμιση. Επειδή οι Μεταρρυθμιστές θεωρούσαν **απαράβατο χριστιανικό καθήκον** την ανάγνωση της Βίβλου, οι αρχές μερίμνησαν για τη βελτίωση της ικανότητας των πιστών για ανάγνωση και γραφή, περιορίζοντας σημαντικά τα ποσοστά των αναλφάβητων. Αργότερα, η Βίβλος ως ανάγνωσμα υποχώρησε, αλλά η εγγραμματοσύνη και η αναγνωστική παράδοση έμειναν.

Η εικόνα είναι διαφορετική στο Νότο. Η Μεταρρύθμιση άφησε αδιάφορους τους Καθολικούς της Ιβηρικής και της Νότιας Ιταλίας, ενώ ανατολικότερα η ελληνική Ορθοδοξία είχε να αντιμετωπίσει πολύ σοβαρότερα **προβλήματα**. Στο Νότο, εξάλλου, ο Διαφωτισμός δεν έφτασε παρά μόνο σε μικρές ομάδες διανοουμένων, ενώ ο αναλφαβητισμός άρχισε να υποχωρεί αισθητά στο δεύτερο μισό του δέκατου ένατου αιώνα, για να περιοριστεί σε ελεγχόμενα επίπεδα μόλις μετά το τέλος του δεύτερου παγκόσμιου πολέμου.

Παρά το γεγονός ότι για τους παραπάνω λόγους καθυστέρησε σημαντικά η ανάπτυξη της αναγνωστικής μας κουλτούρας, η απόσταση θα μπορούσε να κλείσει με γρήγορους ρυθμούς, αν το τέλος του αναλφαβητισμού δε συνέπιπτε χρονικά με τη «μιντιακή»¹ επανάσταση του εικοστού αιώνα, κυρίως με την εισβολή της τηλεόρασης κατά τις τρεις τελευταίες δεκαετίες του. Έτσι, ενώ αλλού, εξαιτίας μιας παγιωμένης και ώριμης αναγνωστικής παράδοσης, υπήρχαν και υπάρχουν ισχυρές αντιστάσεις, στην Ελλάδα «το στραβό κλήμα» της «υπό ανάπτυξη» αναγνωστικής κουλτούρας το έφαγε και «ο γαΐδαρος της τηλεόρασης». Αν ρίξουμε μια τελευταία ματιά στο Ευρωβαρόμετρο², θα δούμε ότι οδηγούμε την κούρσα της ευρωπαϊκής τηλεθέασης.

Θ. Παπαγγελής, εφ. το ΒΗΜΑ, 17.11.2002 (διασκευή).

¹ Η επανάσταση στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης.

² Έτσι ονομάζεται η Ευρωπαϊκή Στατιστική Υπηρεσία.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

- A.** Να γράψετε την περίληψη του κειμένου σε 100 – 120 λέξεις.
Μονάδες 20
- B.1.** Ποιος είναι, σύμφωνα με τον αρθρογράφο, ο βαθύτερος λόγος που δημιουργήσε το χάσμα ανάμεσα στη χώρα μας και τις χώρες της Βόρειας Ευρώπης αναφορικά με την ανάγνωση βιβλίων; (60-80 λέξεις)
Μονάδες 11
- B.2.** Να εντοπίσετε τα δομικά μέρη της τρίτης παραγράφου (Η πραγματική...έμειναν) του κειμένου.
Μονάδες 3
- B.3.α.** Να εντοπίσετε στο κείμενο πέντε λέξεις / φράσεις που λειτουργούν μεταφορικά /συνυποδηλωτικά.
Μονάδες 5
- B.3.β.** Αφού εντοπίσετε στο κείμενο ένα σημείο στο οποίο γίνεται φανερή η ειρωνεία του αρθρογράφου, να αιτιολογήσετε την επιλογή σας.
Μονάδες 5
- B.4.α.** Να εντοπίσετε δύο φράσεις με τις οποίες επιτυγχάνεται η συνοχή ανάμεσα στην τέταρτη (Η εικόνα... πολέμου) και την πέμπτη παράγραφο (Παρά... τηλεθέασης) του κειμένου.
Μονάδες 4
- B.4.β.** Ποιες σχέσεις συνοχής δηλώνουν οι φράσεις που εντοπίσατε;
Μονάδες 2
- Γ.** Σε εκδήλωση που διοργανώνει το σχολείο σας με θέμα «Η αναγνωστική αποχή και η εποχή των εικόνων» αναλαμβάνετε ως εκπρόσωπος των μαθητών να εκφωνήσετε μια ομιλία στην οποία **α)** θα επισημαίνετε τα αρνητικά αποτελέσματα της κυριαρχίας των εικόνων και της «οθόνης» στη ζωή των νέων και **β)** θα προτείνετε στους μαθητές να διαθέσουν τον ελεύθερο χρόνο τους για την ανάγνωση εξωσχολικών βιβλίων, ώστε να καλλιεργηθούν πνευματικά και ηθικά. (400 – 500 λέξεις)
Μονάδες 50

Καλή επιτυχία!